
Kyrkomötet Kyrkorättsutskottets betänkande 2013:2

Ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas ett antal motioner och utskottet lämnar på eget initiativ förslag om två ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet.

I motion 2013:62 föreslås att ingen kyrkomötesledamot ska kunna väljas till mer än ett utskott. Utskottet finner att en sådan ordning skulle inskränka kyrkomötets demokratiska handlingsfrihet och föreslår därför att motionen avslås.

I motion 2013:64 föreslås att uppdra till kyrkomötets presidium att planera kyrkomötet så att det inte äger rum samtidigt som Bok- & Biblioteksmässan i Göteborg. Utskottet finner att motionen ska avslås därför att det inte är lämpligt att frångå de principer som gäller för beslut om tidpunkten för kyrkomötets sammanträden genom att i detalj inskränka kyrkomötets presidiums beslutsbefogenhet i frågan.

I motion 2013:90 föreslås att uppdra till kyrkomötets presidium att återkomma med förslag till ändringar i arbetsordningen som innebär att det ska införas en allmänkyrklig debatt och frågedebatt. Utskottet finner att den ordning med den tematiska debatten som kyrkomötet beslutade om år 2011 är tillfredställande och att motionen därför ska avslås.

Utskottet föreslår slutligen på eget initiativ två ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet som innebär dels att frågan om ledamöternas placering vid kyrkomötets sammanträden i plenum överlämnas till kyrkomötets presidium att besluta, dels att frågor om beredning av ärenden enligt kyrkoordningens fjortonde avdelning ska hänföras till ekumenikutskottet.

Till betänkandet finns en reservation i den del som avser motion 2013:64.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:62.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:64.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:90.
4. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändring i 2 och 4 kap. i Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3) enligt *bilaga 1*.

Motionernas förslag

Motion 2013:62 av Kjell Petersson m.fl., Val till kyrkomötets utskott

Kyrkomötet beslutar att i kyrkomötets arbetsordning införa bestämmelsen att ingen kyrkomötesledamot kan väljas till mer än ett utskott.

Motion 2013:64 av Carina Etander Rimborg m.fl., Kyrkomötet och Bok & Bibliotek

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkomötets presidium att planera kyrkomötet så att det inte ska äga rum samtidigt som Bok- & Biblioteksmässan i Göteborg.

Motion 2013:90 av Dag Sandahl, Allmänkyrklig debatt och frågedebatt

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkomötets presidium att återkomma med förslag till ändringar i arbetsordningen för kyrkomötet som innebär att det vid kyrkomötessessioner ska föras allmänkyrklig debatt och frågedebatt.

Bakgrund

Val till utskott

I 11 kap. 11 § i kyrkoordningen anges att kyrkomötets ärenden ska beredas i ett utskott innan de avgörs eller, om det gäller val, av valberedningen.

I 4 kap. 1–2 §§ i Arbetsordning för kyrkomötet anges bl.a. att det ska finnas åtta fasta utskott och att varje utskott ska ha femton ledamöter och lika många ersättare. Det innebär att sammanlagt väljs 240 ledamöter till uppdrag i utskott. Några särskilda regler om val till kyrkomötets utskott, annat än att valen ska beredas av valberedningen, eller regler om valbarhetshinder finns inte. Val till utskotten sker därmed i enlighet med de allmänna reglerna om indirekta val i 39 kap. i kyrkoordningen. Detta innebär att utgången bestäms genom relativ majoritet (1 §) eller genom proportionellt valsätt (3–17 §§).

2003 års kyrkomöte behandlade med anledning av motion 2003:48 frågan om att uppdra till presidiet att utarbeta förslag till formella riktlinjer för fördelningen av ledamöterna på utskott. Motionen avslogs dock på förslag av Kyrkorättsutskottet, Kr 2003:6, som anförde följande.

För kyrkomötets utskottsarbete finns en sedan länge väl utvecklad praxis att valen till utskotten sker enligt demokratiska principer. Om det dessutom fastställs formella riktlinjer för fördelning av ledamöterna på utskott kan detta föra med sig konsekvenser vid framtida val i kyrkomötet som inte kan överblickas. Den demokratiska ordningen skulle då kunna riskera att naggas i kanten.

Kyrkomöte och Bok & Bibliotek

I 11 kap. 6 § i kyrkoordningen regleras att kyrkomötet ska sammanträda vid två tillfällen varje år. Under ett valår ska dock även ett sammanträde med det nyvalda kyrkomötet hållas där val förrättas före den 31 december under valåret enligt 11 kap. 6 a §. Vidare regleras i 1 kap. 3 § i Arbetsordning för kyrkomötet att kyrkomötets presidium efter samråd med kyrkostyrelsen och företrädare för nomineringsgrupperna beslutar om tid, plats och lokaler för kyrkomötets sammanträden.

Bestämmelsen som reglerar tidpunkten för när kyrkomötets sammanträden ska hållas har sett olika ut över tid. Den nu gällande lydelsen om kyrkomötets ordina-

rie sammanträden samt bestämmelsen i 1 kap. 3 § i Arbetsordning för kyrkomötet fick sin utformning genom beslut av 2010 års kyrkomöte och trädde i kraft den 1 januari 2011. I Arbetsordning för kyrkomötet tillades att kyrkomötets presidium beslutar även om tid för kyrkomötets sammanträden. Den dessförinnan gällande ordningen för kyrkomötets sammanträden innebar att det i kyrkoordningen var reglerat att kyrkomötet skulle sammanträda i september och oktober vid två tillfällen varje år.

Att bestämmelsen kom att ändras hade sin grund i att det i olika sammanhang framförts förslag om att permanenta den ordning som övergångsvis gällde för åren 2000 och 2001 då kyrkomötet sammanträdde i maj och september. I kyrkostyrelsens skrivelse, KsSkr 2009:5, angavs till 2009 års kyrkomöte att det fanns goda skäl att på nytt pröva en likartad ordning och att styrelsen hade för avsikt att återkomma i frågan så att det, från och med 2011, skulle bli möjligt att hålla ett första sammanträde med kyrkomötet före maj månads utgång och ett andra sammanträde före oktober månads utgång. Kyrkostyrelsen föreslog, KsSkr 2010:3, 2010 års kyrkomöte att kyrkomötet i stället skulle sammanträda en gång under det första halvåret och en gång under det andra halvåret, för att skapa en mer flexibel ordning. Kyrkostyrelsen underströk att det av förklarliga skäl inte är möjligt att med kort varsel ändra sammanträdestiden och att de formella besluten måste vara brett förankrade.

Kyrkostyrelsens förslag antogs inte fullt ut av kyrkomötet. Bestämmelsen fick istället sin slutliga utformning, den nu gällande lydelsen, efter behandling i Kyrkorättsutskottet. Kyrkorättsutskottet skriver i sitt betänkande Kr 2010:1 att det är tillräckligt att fastlägga att kyrkomötet ska sammanträda vid två tillfällen varje år. Denna ordning, menade utskottet, ska ge möjlighet till ökad flexibilitet. Även utskottet betonade att det är nödvändigt med lång framförhållning när kyrkomötets sammanträdestider fastställs (se närmare Kr 2010:1).

Allmänkyrklig debatt och frågedebatt

Fram till och med kyrkomötet år 2011 fanns i 6 kap. 1–3 §§ i Arbetsordning för kyrkomötet en bestämmelse om att innan kyrkomötet vid årets andra sammanträde beslutade i något ärende som beretts av ett utskott skulle det hållas en frågedebatt.

Frågedebatten infördes ursprungligen av 1999 års kyrkomöte som en förenklad och samordnad form av den tidigare förekommande allmänkyrkliga debatten och avskaffades genom beslut av 2011 års kyrkomöte.

I Centralstyrelsens skrivelse, CsSkr 1999:4, om införande av frågedebatten, framhöll Centralstyrelsen att den dittillsvarande ordningen med en allmän kyrklig debatt och en frågestund medförde påtagliga risker för att samma frågor skulle komma att tas upp vid flera tillfällen. Dessa båda borde därför föras samman till något som skulle kunna sägas få karaktären av en interpellationsdebatt. Den tidigare begränsningen att enbart den som hade ställt frågan skulle få delta i debatten skulle tas bort. Frågedebatten skulle inte, anförde Centralstyrelsen, ersätta den reguljära granskningen av verksamhetsberättelser och ekonomisk redovisning.

Efter att synpunkter uppkommit i samband med överläggningar med företrädarna för nomineringsgrupperna, att frågedebatten borde förändras eller tas bort, föreslog kyrkomötets presidium till kyrkomötet år 2011 att frågedebatten skulle avskaffas och ersättas med en debatt av tematisk karaktär som kan hållas i plenum när det känns motiverat. Skälen bakom förändringen angavs vara att det med den dåvarande ordningen för frågedebatten fanns en risk för att ett ärende skulle komma att behandlas två gånger, dels i frågedebatten, dels i betänkande-

behandlingen. Inte heller ansågs frågedebatten ha något tydligt fokus eller syfte, varken enligt regelverket eller i praktiken (se närmare Kr 2011:1). Bestämmelsen i 6 kap. 1 § i Arbetsordning för kyrkomötet fick därigenom den nu gällande lydelsen, som innebär att kyrkomötets presidium efter samråd med företrädare för kyrkomötets nomineringsgrupper får besluta att en debatt utan samband med annan handläggning ska äga rum vid kyrkomötets sammanträde och vara begränsad till ett eller flera särskilda ämnen. Såväl presidiet som Kyrkorättsutskottet anförde att debatten ska kunna behandla ett eller flera i förväg definierade områden när så synes motiverat.

Ledamöternas placering i plenum

Enligt den gällande lydelsen av 2 kap. 1 § i Arbetsordning för kyrkomötet ska kyrkomötets ledamöter vid plenum placeras stiftsvis efter ålder. Enligt 11 kap. 2 § tredje stycket i kyrkoordningen ska två av kyrkomötets ledamöter väljas av utlandsförsamlingarna. Detta sker första gången i samband med det extra valsammanträde som det nyvalda kyrkomötet håller under slutet av valåret 2013. De två ledamöterna som valts av utlandsförsamlingarna tillhör inte något stift i den mening som avses i Arbetsordningen. Detta innebär att de, med stöd av den nu gällande bestämmelsen, inte kan placeras i plenum.

Ansvarigt utskott för beredning av frågor rörande kyrkoordningens fjortonde avdelning

Av Arbetsordning för kyrkomötet framgår av 4 kap. bl.a. vilket av kyrkomötets utskott som ansvarar för beredning av ärenden hänförliga till kyrkoordningens olika avdelningar. I samband med att kyrkoordningens fjortonde avdelning, om Svenska kyrkans relationer till andra kyrkor och samfund, infördes ändrades inte kyrkomötets arbetsordning. Detta innebär att alla av kyrkoordningens avdelningar utom fjortonde avdelningen är hänförliga till beredning i något av kyrkomötets utskott.

Utskottets överväganden

Val till utskott

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:62.

Kyrkorättsutskottet konstaterar att en närliggande fråga om formella riktlinjer för fördelning av ledamöter på utskott tidigare har varit föremål för behandling i kyrkomötet. Förslaget avslogs på förslag av Kyrkorättsutskottet (Kr 2003:6) som i huvudsak anförde att en sådan ordning skulle kunna medföra konsekvenser för den demokratiska ordning som enligt praxis gäller i kyrkomötet. Kyrkorättsutskottet vidhåller denna uppfattning och menar att den ordning som föreslagits i motionen skulle innebära en inskränkning av kyrkomötets demokratiska handlingsfrihet. Kyrkorättsutskottet finner därför att motionen ska avslås.

Kyrkomöte och Bok & Bibliotek

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:64.

Kyrkorättsutskottet konstaterar att det i 1 kap. 3 § i Arbetsordning för kyrkomötet föreskrivs att kyrkomötets presidium, efter samråd med kyrkostyrelsen och företrädare för nomineringsgrupperna, beslutar om tid, plats och lokaler för

kyrkomötets sammanträden. Det finns härigenom, menar Kyrkorättsutskottet, goda möjligheter för nomineringsgruppernas företrädare att framföra synpunkter om tidpunkten för kyrkomötets sammanträden. Kyrkorättsutskottet konstaterar vidare att det med hänsyn till kyrkomötets omfattning är nödvändigt med lång framförhållning när kyrkomötets sammanträdestider fastställs. Enligt Kyrkorättsutskottets mening är det därför nödvändigt att beslut i fråga om tidpunkten för kyrkomötets sammanträden fattas av kyrkomötets presidium i den ordning som gäller idag. Av detta följer att det inte är lämpligt att frångå dessa principer genom att i detalj inskränka presidiets beslutsbefogenhet. Mot bakgrund av vad som nu anförts menar Kyrkorättsutskottet att motionen ska avslås.

Allmänkyrklig debatt och frågedebatt

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:90.

Frågan om formerna för en mer öppen debatt i kyrkomötet behandlades senast vid kyrkomötet år 2011 när den dåvarande frågedebatten ersattes av en möjlighet för presidiet att besluta om att hålla debatter i ett eller flera särskilda ämnen. Frågan om en ändring i frågedebatten initierades i samband med överläggningar mellan presidiet och nomineringsgrupperna. I Kyrkorättsutskottets betänkande (Kr 2011:1) instämde utskottet med presidiets förslag till ändring. Kyrkorättsutskottet vidhåller vad som där anfördes och menar att nu gällande ordning är tillfredställande. Motionen ska därför avslås.

Utskottsinitiativ

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla utskottets förslag till ändringar i arbetsordningen.

Kyrkorättsutskottet har uppmärksammat behov av två ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet, dels frågan om placering vid kyrkomötets sammanträden i plenum av de två ledamöter som valts av utlandsförsamlingarna, dels till vilket utskott frågor om beredning av ärenden enligt kyrkoordningens fjortonde avdelning ska hänföras.

När det gäller ledamöternas placering vid kyrkomötets sammanträde i plenum kan den nuvarande lydelsen inte tillämpas avseende de två ledamöter som valts av utlandsförsamlingarna eftersom dessa inte tillhör något stift i den mening som avses i bestämmelsen. Kyrkorättsutskottet föreslår därför att kyrkomötets presidium istället ska ges rätt att besluta om ledamöternas placering i plenum och att detta ska avse samtliga ledamöter.

När det gäller frågan om beredning av ärenden enligt kyrkoordningens fjortonde kapitel konstaterar Kyrkorättsutskottet att frågan inte reglerats i samband med införandet av avdelningen. Med hänsyn till att övriga avdelningar är hänfödda till ett utskott föreslår Kyrkorättsutskottet att ansvar för beredning av frågor enligt fjortonde avdelningen formellt ska hänföras till Ekumenikutskottet.

Uppsala den 26 september 2013

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Margareta Andersson, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Kr 2013:2

Beslutande: Margareta Andersson, ordförande, Vanja Björsson, Jan-Erik Forsberg, Mari Lönnerblad, Christina Andersson, Anki Erdmann, Mikael Härdig, Anna-Karin Westerlund, Johan Carlsson, Stig-Göran Fransson, Anders Roos, Thelma Olsson Bylin, Karl-Gunnar Svensson, Vivianne Wetterling och Anna Malmqvist.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Maria Lagerman, Carola Björkman, Louise Callenberg, Jörgen Silén, Gunnar Bredin, Lena Lindström, Anneli Rosén, Helena Klahr Fast, Georg Lagerberg, Håkan Sunnliden och Hans Weichbrodt.

Biskoparna Thomas Söderberg och Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2013:64.

Anki Erdmann

Ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***2 kap. Sammanträden i plenum**

1 § I plenisalen tar ledamöterna plats *stiftsvis enligt den av ålder gällande ordningen.*

Särskilda platser ska finnas för biskoparna samt för de ledamöter i kyrkostyrelsen och de valda ledamöter i Läronämnden som inte är ledamöter av kyrkomötet.

1 § I plenisalen tar ledamöterna plats *i den ordning som kyrkomötets presidium beslutar.*

4 kap. Ärendenas beredning

10 § Ekumenikutskottet bereder ärenden om mellankyrkliga och ekumeniska frågor, om Svenska kyrkans arbete bland svenskar i andra länder samt om internationell mission och internationell diakoni.

10 § Ekumenikutskottet bereder ärenden om mellankyrkliga och ekumeniska frågor (*kyrkoordningens 14 avdelning*), om Svenska kyrkans arbete bland svenskar i andra länder samt om internationell mission och internationell diakoni.

Beslutet om ändring i 2 kap. 1 § träder i kraft omedelbart när kyrkomötet fattat sitt beslut. Beslutet om ändring i 4 kap. 10 § träder i kraft den 1 januari 2014.